

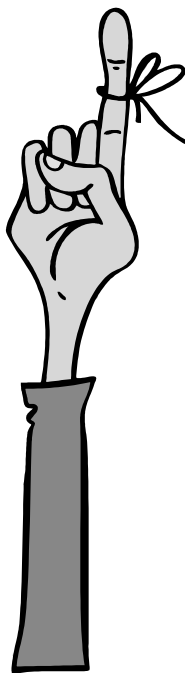
COLECȚIA RÂSUL LUMII

Americanul TOM FRIEDMAN este scriitor, editor și producător TV. În această ultimă calitate, Friedman a lucrat douăzeci și cinci de ani pentru mai multe posturi TV din Boston. În 1996 a obținut Premiul Peabody pentru documentarul științific *Odyssey of Life (Odiseea vieții)*. Întâlnirea lui Friedman cu Paul Solman a avut ca rezultat o carte de succes în anii 1980 în SUA: *Life and Death on the Corporate Battlefield (Pe viață și pe moarte în arena corporatistă)*, un studiu despre felul cum se impun, supraviețuiesc sau dispar marile companii. Friedman este de asemenea autorul cărții *Up the Ladder (Avansând în ierarhie). 1 000 de momente ale vitu-ceniei (din care ne-am amintit doar 246)* înseamnă trecerea din registrul grav al dezbaterii în registrul comic al literaturii de divertisment. În prezent, Tom Friedman trăiește în nordul Californiei și își concentrează atenția asupra temelor de interes public imediat.

TOM ...ăăă... FRIEDMAN

1000 de momente ale uituceniei

(din care
ne-am
amintit
doar 246)

Traducere din engleză de
CRISTINA ARGINTARU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coordonatorul colecției: Radu Paraschivescu

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Iuliana Pop
DTP: Emilia Ionașcu, Cornel Drăghia

Tipărit la C.N.I. „Coresi“ S.A.

Tom Friedman

First published in the United States under the title:

1 000 Unforgettable Senior Moments

Copyright © 2006 by Tom Friedman

Published by arrangement with Workman Publishing
Company, New York

© HUMANITAS, 2009, pentru prezenta versiune
românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FRIEDMAN, TOM

**1000 de momente ale uituceniei (din care ne-am amintit
doar 246)**/ Tom Friedman; trad.: Cristina Argintaru. –
București: Humanitas, 2009

ISBN 978-973-50-2408-6

I. Argintaru Cristina (trad.)

821.111(73)-7=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Pentru Christy, Corey și Jonathan

introducere

Nu-i așa c-ar fi nemaipomenit să existe un mod de-a alina confuzia și izolarea în care te împing astfel de clipe? N-ar fi minunat să existe o carte cu pierderi clasice de memorie, suferite de-a lungul timpului de oameni iluștri, care să vă reamintească nu numai că există viață și după asemenea momente, ci și capodopere de creat, Premii Nobel de câștigat, poate chiar și aflarea motivului pentru care te afli într-un anumit loc?

Printr-un mare noroc, ți-neți acum în mână tocmai o astfel de carte – *1000 de momente ale uituceniei*. E un volum indispensabil pentru toți cei incapabili să-și amintească fie numele, fie prenumele persoanei care tocmai i-a răsărit înaintea ochilor, spunând: „Ce bine-mi pare să te văd!“ E cartea pe care o veți lua cu voi peste tot, ca s-o puteți deschide la orice pagină vreți și să vedeți că inclusiv Albert Einstein, Ralph Waldo Emerson, Jimmy Carter și nenumărați alții au trăit lapsusuri mentale pe lângă care ale dumneavoastră par bune de dat uitării.

tom...ăăă... friedman

Dacă și voi, la fel ca mine, ați ajuns la vârsta a doua, primul lucru pe care e bine să-l știți despre pierderile de memorie ar fi: Chiar e vorba despre pierderi de memorie? Mereu mi se pune întrebarea asta și, cu toate că nu-mi amintesc exact ce-am spus, mă bazez pe însemnările mele, care îmi sugerează că răspunsul poate fi „Da“, „Nu“ sau „Poate“.

Cel mai cunoscut tip de uitare este cel „cu capul în nori“. În acest caz, informația nu e codificată cum trebuie în memorie – asta *dacă* e cât de cât codificată. Să spunem că v-ați rătăcit cheile. Când le-ați lăsat din mână, n-ați dat atenție locului în care le-ați pus, ați fost distrat sau, cum ar spune oamenii de știință, atenția voastră a fost „împărțită“.

Dar aceste lapsusuri nu sunt tipice vârstei înaintate. Până la urmă, și adolescenții – de altfel, almanahuri ambulante de informații nefolositoare – își pot pierde hainele, una după alta, scoțându-și din minți părinții. La fel de bine pot să stea toată noaptea să învețe pentru o lucrare, pentru ca dimineța să uite absolut tot ce-au memorat, dacă informația n-a fost codificată în minte.

Adevărul este însă că, pe măsură ce înaintăm în vârstă, se pare că suferim asemenea pierderi de memorie din ce în ce mai des. Sigur, îmbătrânind, devenim tot mai conștienți de uitare, pe când copiii nu dau atenție acestui aspect. Însă mizele noastre sunt mai mari,

avem mai multe de făcut și responsabilități mai importante.

Dar asta nu-i tot. Dacă aflăm o informație nouă, nu neapărat cea mai cutremurătoare (spre exemplu, că pinguinul imperial mediu cântărește aproape 30 de kilograme și mănâncă pește, calmar și creveți), dar n-o folosim prea curând, e posibil să nu ne rămână nici odată în cap. Și asta nu pentru că memoria noastră n-ar avea suficiente „cămăruțe“ pentru a stoca toate informațiile, ci fiindcă, pe măsură ce îmbătrânim, tindem să ne aducem aminte numai lucrurile importante și să nu ne mai deranjăm cu cele de genul informațiilor despre greutatea pinguinilor imperiali. Din acest motiv, îmi place să cred că pierderile de memorie sunt dovada unei minți mai discriminatorii. (S-ar putea ca replica asta să vă fie de folos data viitoare când îi veți exaspera pe cei apropiați.)

Uitarea are chiar un rol important în conservarea speciei. Cum ar fi viața noastră dacă n-am uita nimic – mai precis, dacă ne-am aminti fiecare film prost pe care l-am văzut până la capăt, fiecare chip întâlnit, fiecare ceartă? Cum am putea funcționa dacă n-am avea o atenție distributivă? Asta ar însemna că lucruri precum condusul, mâncatul, sexul, urmărirea intrigii unui thriller – ca să enumerăm numai câteva – ar fi imposibile. Ce înseamnă câteva lapsusuri – e drept, foarte enervante –

tom...ăăă... friedman

prin comparație cu coșmarul de a-ți aminti
absolut tot?

În același timp, există mari diferențe între indivizi în ceea ce privește capacitatea de a-și aduce aminte, indiferent de vârstă. Un bătrân de 70 de ani poate avea o memorie mai bună decât un tânăr de 18. (La 94 de ani, bunică-mea își amintea fiecare elev pe care-l avusesse la un liceu din Ungaria, în timp ce eu nu sunt în stare să-mi aduc aminte unde mi-am parcat mașina... Pe West 88th Street? În Budapesta?)

Asta e vestea bună. (Acum puteți să vă opriți din citit și să treceți direct la cuprinsul cărții.) Pentru aceia dintre voi care nu sunteți numai uituci, ci și masochiști, iată și vestea proastă: mai există un tip de uitare – cea pasageră –, care vine odată cu înaintarea în vârstă. Studiile au arătat că adulților le vine mult mai greu să-și amintească o informație decât studenților. Chiar și în cazul în care bătrânii își amintesc la fel de bine informația ca tinerii, memoria lor se pierde repede. Deși își pot aminti esența, au probleme în momentul în care trebuie să-și amintească detalii precise.

Mai există o variantă de uitare ce poate avea legătură cu vârsta. E vorba despre acele informații stocate în memorie, dar pe care nu ți le poți aminti când ai nevoie de ele. Pentru unii dintre noi, acesta este cel mai diabolic tip de uitare dintre toate. Cunoaștem cu toții mo-

mentele în care informația ne „stă pe limbă“. Oamenii de știință, prozaici recunoscuți, de altfel, numesc acest tip de uitare *blocaj*.

Blocajele survin mai des în rândul vârstnicilor decât la tineri, sunt mai frecvente la persoanele de 40 de ani decât la cele de 20 și mai des întâlnite la oamenii de 70 de ani decât la cei de 40. Aceste pierderi de memorie *chiar sunt* specifice persoanelor în vârstă. Numele corecte se pot bloca ușor, pentru că nu sunt însoțite de detalii de context, nu sunt prea bine legate de noțiuni, de cunoaștere sau de asocieri care ar putea trezi memoria. Șansele de a-ți aminti numele Burns ar fi mult mai semnificative dacă, de exemplu, ar aparține unui doctor de la Urgențe, dar ar fi mult prea simplu, nu-i așa?

E adevărat că există multe cărți pe care le-ați putea cumpăra sau cursuri la care v-ați putea înscrie despre cum să asociați detaliile de context numelor, precum și alte informații, și că există persoane care lucrează în vânzări sau oameni politici care par născuți cu abilitatea de a-și aminti nume și locuri. La fel de adevărat e că există și oameni absenți, care par meniți să cutreiere pământul în lung și-n lat fără să-și amintească unde se duc sau de unde vin. Dacă însă nu aveți de gând să pierdeți prea mult timp, energie și bani pentru a vă îmbunătăți semnificativ memoria pe măsură ce înaintați în vârstă, vă recomand metoda mea, mai simplă și mai ieftină. Bălmăjiți un „Ce

tom...ăăă... friedman

bine-mi pare să vă văd!“ când dați nas în nas cu cineva al cărui nume nu vi-l puteți aminti, și evitați cu orice preț să jucați Trivial Pursuit*, șah sau pocher.

Ia gândiți-vă: dacă nu vă puteți aminti cine e partenerul vostru, aveți o mare problemă – și nevoie de ajutor specializat cât mai repede. Pe de altă parte, puteți pur și simplu să faceți haz de necaz, exact ceea ce încerc și eu să fac. Când îmi aduc aminte.

Exact asta vă va ajuta să faceți această carte. Și acum vine și cea mai bună parte: o puteți citi la nesfârșit și vi se va părea la fel de proaspătă și de amuzantă ca în ziua în care ați cumpărat-o! N-aveți decât s-o rătăciți, astfel veți mai cumpăra un exemplar – și încă unul, și încă unul, iar și iar!

Bucurați-vă de momentele de uitucenie!
Dar nu încercați să vi le amintiți!

T.F.

* Trivial Pursuit – joc foarte popular în SUA, creat în 1979 de Scott Abbott, redactor-șef de știri sportive la *Canadian Press*, și Chris Haney, foto editor la *Montreal Gazette*. Jucătorii înaintează în direcția corectă răspunzând la întrebări de cultură generală, organizate în șase categorii: geografie, divertisment, istorie, arte & literatură, știință & natură și sport & timp liber (*n.br.*).

su casa es mi casa

Irwin Edman, profesor de filozofie la Columbia University, l-a vizitat la un moment dat pe unul dintre colegii săi. Pe la vreo două noptea, acesta a început să caște ostentativ. Cum Edman nu pricepea aluzia, colegul i-a spus: „Irwin, îmi pare rău, dar trebuie să te rog să pleci, mâine-dimineață am un curs la ora 9.“ „Doamne sfinte, a răspuns Irwin, dar am crezut că suntem *la mine* acasă!“

***stai, m-am răzgândit –
vreau un terci!***

Marchizul de Condorcet părea să fi descoperit cum să scape de teroarea din timpul Revoluției Franceze. Și-a pus niște zdrențe, deghizându-se în țăran, și a șters-o, însă, chiar înainte să ajungă la graniță, a tras la